אי דאית ליה ארעא אחריתי מאי נפקא ליה מינה לעולם דלית ליה ארעא אחריתי דאמר לא ניחא דלידהו לוה רשע ולא ישלם סוף לגבי אידך נמי לוה רשע ולא ישלם הוא דאמר להכי זביני לך שלא באחריות מכריו רבא ואיתימא רב פפא דסלקין לעילא ודנחתין לתתא האי בר ישראל דזבין ליה חמרא לישראל חבריה וקא אתי עכו"ם ואנס ליה מניה דינא הוא דמפצי ליה מיניה ולא אכלין אלא שאינו מכיר בה שהיא בת חמורו אבל מכיר בה שהיא בת חמורו לא ולא אכלין אלא דלא אנים ליה לדידיה ולאוכפא אבל אנים ליה לדידיה ולאוכפא לא אמימר אמר אפי' ליכא כל הני לא מאי טעמא מידע ידע דסתם עובד כוכבים אנס הוא שנא' אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר: אומן אין לו חזקה וכו': אמר רבה ל"ש אלא שמסר לו בעדים אבל מסר לו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לו לא היו דברים מעולם כי אמר ליה נמי לקוחה היא בידי מהימן אמר ליה אבי אי הכי אפילו בעדים נמי מתוך שיכול לומר לו החזרתיו לך כי אמר ליה לקוחה היא בידי מהימן? אמר ליה רבה מי סברת המפקיד

אי דאית ליה ארעא אחריתי עליה דידיה הדר - מי שיש לו שדה אחרת, עליה דידיה הדר, אם תאבד ביד הלוקח, הרי הלוקח מפיק לה מערער לא מלי גבי בעל חובו מיניה דמוכר-מידי, דהא ליה ליה: **לא ניחא ליה**. לוה דמיפוק ארעא מיד לוקח ולא ימלא בעל חוב ממה לגבות וקם ליה לוה בלוה רשע ולא ישלם" והלכך טגע בעדותו הוא: **סוף סוף**. מה שאתה יש לו בעדות זו דמוקי לה ביד לוקח והדר בעל חוב וגבי לה מיניה, לגבי לוקח נמי הוה ליה "לוה רשע" שהרי הפסידו ולא הוי טגע בעדותו זו: **ומשני**. דאמר ליה להכי זבני לך שלא באחריות להפטר מכל אחריות שבעולם והלכך אינו מעיד, שרוצה להעמידה בפני בעל חובו לגבות לו את רשע לו פרע ליה: **מכריו רבא**. דריש לרבים: **דסלקין לעילא**. העולין מבבל לארץ ישראל: **ודנחתי לתתא**. מא"י לבבל כולכם תדעו דין זה האי בר ישראל כו': **אמרא**. אמור: **ואנים ליה**. מיהא לוקח דקטעין עכו"ם אמור זה נגנב ממני או מי שמכרו לך גזלו ממני, וכלא עדים מאנסו הימנו וכדמפרש לקמן דלא אנים ליה לאוכפא אלא אמור לבדו דמוכח מילתא דדידיה הוא דקא שקיל דלאו דידיה לא בעי (ה) (ליה) למיסקל והלכך דינא הוא דמפצי ליה כמו הפולה את דוד עבדו מקרב רעה (תהלים קמד) ויציל עדים ויזמנם הנוכ"ם אולי יוציאנו מידו (ל) רעבו"ם ניצל רינצל הס ודוקא עכו"ם אבל קאנים ליה ישראל לא מפצי ליה אלא יתבעם בדין דאין כח לישראל לגזול חמור מחבירו בלא עדים ובלא ראיה: **ולא אמרן**. דלריך מוכר לפטות לוקח אלא שאין מכיר בה לוקח שהיא בת חמורו מוכר, דאיכא למימר הדין עם העכו"ס: **אבל מכיר בה בו'**. לא מבעי ליה לפטותו כיון דדבר ידוע הוא שגדלה בביתו של מוכר ונסתם עובד כוכבים אנס הוא שגדלה בדין אנס דעכו"ס: **ולא אמרן**. דמפצי ליה היכא דאין מכיר בה אלא דלא אנים ליה לאוכפא אפילו הכי לא מפצי ליה בסתם עובד כוכבים אנס הוא[והכי ק"ל מסוס דתמימר בתרתא הוא]: **אומן אין לו חזקה**. מתני' היא דקתני האומנין והאריסין, כל חדא וחדא בבא מפרש להו ואזיל: **אמר רבה לא שנו**. דאין לו חזקה לטעון "לקוח הוא בידי" ולריך לשלם האומן לבעל הבית בגדו או את כליו: **אלא שמסר לו**. בעל הבית לאומן טליתו בפני עדים לתקנו ולכך נקט אפילו אין אנו רואים עכשיו העניין ביד האומן, ובעל הבית מוכנו טליתו אין האומן יכול לטעון "החזרתיו לך" דסבירא ליה לרבה המפקיד אלא מחבירו בעדים לריך להחזיר לו בעדים כדמפרש לקמיה והיה לו להחזירו בעדים וכל שכן שאנו רואין אותו בבית האומן שאין יכול לטעון לקוח הוא בידי שהרי מעידין עדים שבאורח פקדון בא לידו בעדים שהרי בפניהם מסר לו ומיהו אי טעין "החזרתיו לך בפני פלוני ופלוני והלכו למדינת הים" נאמן דהכי אמרינן בשבועות (דף מא.) דאפי' למ"ד האמנה את מחבירו בעדים לריך לפורעו בעדים" אי טעין ואמר "פרעתיך בפני פלוני" נאמן, ומיהו כל זמן דלא טעין אלא "החזרתיו לך" אלא בעדים אינו נאמן והא דלא אמרינן "מתוך שיכול לומר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים כי אמר נמי החזרתי ביני וביניך נאמן" כי האי גוונא לא אמרינן מינו דכיון דלא פרעו בפני עדים לא היה יכול לומר פרעתי בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים דמילתא דעבידא לאינלויי לא משקר אינש פן יעשה בדאי היום ונמחר כי הדרי עדים ממדינת הים ואמרו "לא היו דברים מעולם": **אבל מסר לו שלא בעדים**. לא מיבעיא היכא דאין אנו רואין הטלית בידו דמתוך שיכול לומר אמת אתה מסרת לי אבל החזרתי לך ונאמן דהא אין לריך שיכול לומר לא היו דברים מעולם שלא מסרת לי ויהיה נאמן בשבועת היסת, כי אמר לו נמי "שקו בידי ולקוח הוא שמכרתו לי", דיש לו חזקה ונאמן נ"י האי מנו אלא אפילו אם רואין עדים המעלים ביד האומן או שמפיום בו בפניו, מתוך שיכול לומר "לא היו דברים מעולם, שלא מסרתו לי אבל אחר מסרו לי שמכרתו לו והוא מכרה לי" כי אמר ליה נמי "אתה מסרתו לי ומכרתו לי" נאמן בהאי מינו דסבירא ליה לרבה הטאת דהיכא דלא מסר לו בעדים ל"ש רואה הטלית בידו בעכשיו ל"ש לא רואה יש לדין בל' דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר אידך לקוחין הן בידי דאין נאמן הואיל ויש למערער עדים שהיה שלו ואע"ג דליכא עדי מסירה שאלה או שכירות, מסוס דשאלה ושכירות לכל שכיחו אדם משאיל ומשכיר, אבל הכא מלי אמר לומן "אינך רגיל לתקן בגדיך אלא" הכי מוכח לקמיה דלרבה ל"ש "אתה" ל"ש לא אתה" יש לו לאומן חזקה דליכא מסירה בעדים: **אמר ליה אביי**. לרבה אמאי לא משוית סוס חילוק היכא דמסר לו בעדים' בין אתה עכשיו הטלית בידו בעדים לא אתה, אפילו מסר בעדים נמי היכא דלא אתה, יש לו חזקה מתוך שיכול לומר לו "החזרתיו לך", דסבירא ליה לאביי

המפקיד

אי דאית ליה ארעא אחריתי עליה דידיה הדר. הוה מלי לפטויי כגון שעשאה אפותיקי דאו לא הדר אחלרעא אחריתי דאית ליה ואם תפול ביד המערער יפרע לו אחרת ומש"ה אינו מעיד עליה דלגבי בעדותו הוא: **מאי** נפקא מינה. דימה דג"מ שיפטרו אם יתעשר וקמא בשביל כן אין לפוסלו לעדות כיון דהשתא לא מרויח מידי:

דינא הוא דמפלי ליה. דימה לרשב"ל דלימא ליה אייתי רחיה דבדין מרפה ואשלם לך דאפילו לגבי ישראל מלי למימר הכי כל שכן לגבי עכו"ס ויש לומר דמייתי כגון שבדיני עכו"ס דן עמו ובדיניהם הוא דעכו"ס הלכך חייב לפטותו:

אבל מסר לו שלא בעדים מתוך שיכול לומר כו'. אין לפרש מתוך שהיה יכול לומר אין בידי כלל דהא ברחה מיירי כדמוכח אתקפתא דאביי דלרחה עבדו אלא ה"פ מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם שבא לידו בתורת לומטת אלא בתורת מכר לי ומי אתה מכרתו לאחר ואחר מכרו לי כדפי' הקונטרס ואם תאמר מאי איריא אומן דאין לו חזקה היכא דמסר לו בעדים אפי' אחר ומי כיון שיש עדים שבא לידו בתורת פקדון ואפילו לא רחה ומאי דמסיק שלריך להחזיר לו בעדים ולקמן פריך לה מכל מכל מקום קשה דמאי ס"ד דרבה וי"ל כגון שמסר לו בעדים סתם ולא פירש בפניהם אם בתורת מכר אם בתורת פקדון ולהכי דוקא אומן אין לו חזקה דמסתמא לתקנו אומן לא כיון דלא פירש אבל אחר מדלא פירש שהוא פקדון מסתמא מפר לו מתנה הוא ורב נחמן בר יצחק דפריך בסוף הסוגיא אומן הוא דאין לו חזקה הא אחר יש לו חזקה לא מסתבר ליה לרב נחמן לאוקומה ברחה בלא ידיעה דלא שכיח דפריך [לעיל מיניה] מי דאיכא עדים ליחזו עדים מאי קאמרי דלא שכיח שימסור בפניהם ולא ידעי הקילה והכא נמי רב נחמן בר יצחק לא פריך אלא מכח סברא זו והכי פריך אי דאיכא עדים אחר אמאי יש לו חזקה הא ע"כ ידעי עדים דבתורת פקדון אתא לידיה דלא מסתבר לאוקומה (ג) בדבר דלא ידעי דלא שכיח כלל הקשה בקונט' אמאי יש חזקה לאומן מ"ש מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר ותיכף דדברים העשויין להשאיל ולהשכיר שייך גבי כל אדם אבל הכא מלי למימר אומן אינך רגיל אנלי לתקן וד"א אומר דאפי' רגיל לתקן אנלו יש לחלק דדברים העשויין להשאיל ולהשכיר שייך בין לגבי אדם שמכיר שהוא נאמן בין מכיר שאינו נאמן ואין יכול כל שעה להעמיד עדים כשרואה להשאיל ולהשכיר שלא להשיא עצמו אם רע בשכיניו אבל לאומן אם צריך הוא לתקן יכול ליתן לאומן המכיר שהוא נאמן או להביא עדים לכך יש לו חזקה שלא בעדים:

אי הכי אפי' בעדים נמי מתוך שיכול לומר החזרתיו לך כו'. פירוש בשלמא לדידי דלא מפלינגא בין יש עדים לאין עדים אלא ברחה הוא דמפלינגא היכא דרחה אפילו היכא דליכא עדים לא מהימן כדאמר אביי בסמוך והיכא דלא רחה אף על גב דאיכא עדים מהימן במינו דמלי אמר החזרתיו לך אלא לדידך היכא דאיכא עדים

עין משפט נר מצוה

קנ א מיי' פ"ט מהל' מכירה סל"ו ד סמג לאוין קפ טוש"ע ח"מ סי' רכה סעיף ב:

קנא ב מיי' פ"ט מהל' שונא אבידה ג סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קלד סעיף ג:

קנב ג מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ב:

נוסחא

ישראל שאבד חמור לישראל אחר ובא עכו"ם וחלפו מן הלוקח - האם המוכר בריך לפניות הלוקח כשאר לעוברו דבריו דין

הגהות הב"ח

(ה) רשב"ם ד"ה ואינים וכו' לא נמי למיסקל כל"ל ומיכם ליה נמתק: (ב) בא"ר יוליאנו מידו בדין דעכו"ם: (ג) תוס' ד"ה אבל וכו' דלא מסתבר לאוקומה כגון דלא ידעי

נוסחא (רב מו)

אמר אאיכין דאומן אין לו חזקה לאיזן "לקוח הוא בידי" לא ריבה ר"ינו אם בדבר"ל מסר לאומן את הבגדים לתקנם

גי' רש"ל לקמן

הכי דמי. האי מוכר: **אי דאית ליה ארעא אחריתי**. ואין מזו שמכר אמאי לא מצי מסחיר ליה והא עליה דידיה קא הדר בעל חובו ונבי מההוא קרקע דשייר לו ולא על הלוקח. ואי דלית ליה ארעא אחריתי אמאי לא מצי מסחיר הא לא נגע בעדות דכיון דלית ליה קרקע מאי נפקא ליה מיניה. כלומר אמאי איכפת לו אם לא הוה מוצא בעל חובו לגבות כלום מן הלוקח סוף סוף אין יכול בעל חובו לחזור לגבות מסבו שהרי אין לו כלום הלכך מה לו למוכר לשקר ואמאי נגע בעדות הוא: לעולם דלית ליה ארעא אחריתי למוכר. ודקאמרת אי הכי מה לו לשקר אפ"ה חיישינן משום דלא ניחא ליה דליקרייה לוה רשע ולא ישלם וניחא ליה דלישכח בעל חובו למפרע מידי מן הלוקח: סוף סוף. כי סוף ליה בעל חובו לגבי דלוקח הרי לוקח קורא לו לוה רשע ולא ישלם. לא דמצי אמר ליה מוכר להכי וביני לך שלא באחריות דלא ליהוי ליה עוד שום הרעומות: דסלקין לעילא. מבבל לא"י: ודנחתין לתתא. מא"י לבבל כלומר הוו ירדין הכל האי דינא. ולא אמרן דמפצי ליה אלא כשאין מכיר בה הלוקח שהיא בת חמורו דמוכר: לא מפצי ליה. דהשתא ידע דעובר כוכבים באנסות לקחה ממנו ולא בדין: ולא אמרן. אפי' להיכא שאין מכיר בה שהיא בת חמורו דמפצי ליה אלא דקא אנים ליה עובד כוכבי' בלא אוכפא דאיכא למימר מה שוכיר אנים ומה שלא הכיר לא אנס ומש"ה דינא הוא דמפצי ליה אבל אנים לתרוייהו לא מפצי ליה: אמימר כו': **פיסקא** אומן שסתתו כלים אם מבקש ממנו בעל הבית שיחזור לו את כליו אע"ג דאין רואהו בידו אין לו חזקה לאומן לומר לקוח הוא בידי: אמר רבה ל"ש. דאין לו חזקה אלא שמסר לו בעל הבית בעדים דאע"ג דלא רואהו בידו אין לו חזקה לאומן לומר לקוח הוא בידי משום דסבור ליה המפקיד אצל חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים אבל מסר לו שלא בעדים אע"ג דראהו בידו יש לו חזקה דמתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם. ולא נתת לי שום כלי לתקן: אמר ליה אביי אי הכי אפי' בעדים. מסר לו כיון דלא ראהו הוי חזקה מתוך שיכול לומר לו כו'. משום דמשמע לו המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים: